

Martti Kallavuo

7.2.2018

Valtionavustusten digitalisointi (VAdigi) esiselvitys: kuulemistilaisuu- den palautteiden yhteenveto

1 Johdanto

Valtionavustusten digitalisoinnin esiselvitys tehtiin maaliskokuussa 2017 ja sen tulokset löytyvät [valtioneuvoston hankeikkunasta](#). Opetus- ja kulttuuriministeriö esiselvityksen toteuttajana järjesti 17.1.2018 avoimen kuulemistilaisuuden, jossa valtionavustusten myöntäjät, hakijat ja muut kiinnostuneet saatoivat tulosten yhteenvetoesityksen jälkeen antaa suoraan palautetta tai lähettää palautteensa erikseen 25.1.2018 mennessä. Tämä muistio on kooste tilaisuudessa käydyn keskustelun sekä myöhemmin sähköpostiviesteinä ja niiden liitteinä saatujen lausuntojen palautteesta.

Muistio on jaettu esiselvityksen loppuraportin jatkotoimenpide-ehdotusten mukaisesti kuuteen osaan. Palautteen ovat käyneet läpi Minna Paajanen, Tuula Lybeck ja Kalervo Koskimies opetus- ja kulttuuriministeriöstä ja Martti Kallavuo Valtiokonttorin Digitalisaation tuki (D9) toimialalta ja hän on myös vastannut tämän muistion kirjoittamisesta. Teksti on läpikäyjien muotoilemaa, mutta paikoittain näkyviin on jätetty myös suoria lainauksia siinä muodossa kuin ne on kuultu tai kirjallisina saatu. Näkyviin on laitettu myös palautteen antajan organisaatio. Suomen Olympiakomitean palaute on poimittu talousjohtajan, Arto Kuusiston, esityksestä kuulemistilaisuudessa.

2 Valtionavustustoiminnan säädöserustaa ja valtion talousarviorakennetta selkeytetään ja yhdenmukaistetaan

Tampereen kaupunki/kasvatus- ja opetuspalvelut: syytä selkiyttää, milloin rahoitus on syytä tehdä yleis- tai harkinnanvaraisina valtionavustuksina ja milloin oikea instrumentti on valtionosuudet. Hankerahoitus on yleistynyt monella toimialalla myös sellaisten asioiden tai ilmiöiden parissa, jotka ovat pysyvän perustoiminnan luonteisia.

Kuntaliitto: ”Kuntaliitto pitää tärkeänä, että valtionavustuskokonaisuutta kehitettäessä tarkastellaan opetus- ja kulttuuritoimen osalta valtionavustuksia koskevaa lainsäädäntöä ja arvioidaan valtionosuusrahoituksen ja valtionavustusrahoituksen välistä suhdetta ja selkiyttämistä. Valtionavustusrahoituksen määrä koulutuksessa on kasvanut merkittävästi viime vuosina. Kuntaliitto näkee, että kokeiluihin ja muihin kehittämishankkeisiin ja -tehtäviin sekä investointeihin liittyvä rahoitus voi jatkossakin usein olla valtionavustusrahoitusta. Kuitenkin kuntien lakisääteisiin tehtäviin ja pysyväisluonteiseen, normaaliin toimintaan liittyvä rahoitus tulee sisältyä valtionosuusrahoitukseen.

Eri tehtävien erityislainsäädäntö sekä kuntien itsehallinto on huomioitava myös valtion rahoituksessa. Kunnilla on mahdollisuus käyttää yleiskatteellista valtionosuusrahoitusta oman päätöksentekonsa nojalla. Kunnilla on myös yksityiskohtainen, paikallinen tieto ja osaaminen kohdentaa rahoitusta omien

Martti Kallavuo

7.2.2018

rahoitustarpeittensa mukaisesti. Kaikissa kunnissa on tarve riittävälle ja ennakoitavalle, pitkäjänteiselle rahoitukselle lainmukaisen ja laadukkaan toiminnan järjestämiseksi.

Valtionavustusten pirstaleisuus, epävarmuus rahoituksen saamisesta vuosi toisensa jälkeen, vaihtelevat kriteerit rahoituksen myöntämisessä, ennakoimattomuus sekä rahoituksen saamisessa että euromäärissä, suuri työmäärä hakemusten ja selvitysten laadinnassa usein pienten, mutta monien rahavirtojen hallinnoinnissa lisäävät hallinnollista työtaakkaa. Ongelmallista on myös se, että valtionavustusrahoitus vähennetään valtionosuusrahoituksesta, mikä heikentää kaikkien kuntien toiminnan rahoituksen tasoa. Valtionavustuksilla paikataan sen jälkeen vain joidenkin kuntien rahoitusta. Jos ammatillisen koulutuksen strategiarahoitus on valtionavustusta, sitä tulee Kuntaliiton käsityksen mukaan kaikilta osin käsitellä samoin kuin muitakin valtionavustuksia. Tässä yhteydessä siis kytkeä digitalisointiprosessiin.”

Kepa ry: ”...läpi asiakirjan korostuu ja toistuu ajatus valtionavustustoiminnan kytkemisestä strategisempaan ja yhteiskunnallisesti vaikuttavampaan toimintaan. Tämä tavoite ei itsessään liity digitalisaatioon, vaan on osa pidempää taustakeskustelua, jota on käyty viime vuosina. Vaikka keskustelu valtionavun strategisuudesta on tärkeää, on lähtökohtana pidettävä edelleen se, että valtioapupolitiikalla mahdollistetaan kansalaisyhteiskunnan omaa ääntä, eikä ohjata järjestöjen toimintaa kulloistakin hallituspolitiikkaa tahi yhteiskunnallista tuulen suuntaa mukailevaksi.”

”On itsestään selvää, että valtionavuilla ei ole tarkoitus rahoittaa täsmälleen samaa toimintaa useammasta eri lähteestä. Se ei voi kuitenkaan tarkoittaa sitä, ettekö toimijoiden olisi mahdollista saada tukea eri toiminnoille eri myöntäjiltä.”

3 Valtionavustusprosessin menettelytapoja selkeytetään ja yhdenmukaistetaan

Suomen Olympiakomitea: selkeyttämiselle ja yhdenmukaistamiselle on tarve muistaen kuitenkin, että toiminta on asetettava järjestelmän edelle. Lisäksi on muistettava, että kansalaisjärjestöilläkin on hyödynnettävää osaamista ja valtionhallinnon toivotaan keskittyvän strategisiin kokonaisuuksiin ”mikromanageeraamisen” sijaan.

Tekemiselle tarvitaan tarkka ja kaikille osapuolille näkyvä toimenpidesuunnitelma (tiekartta) ja kaikki osapuolet huomioiden, kuten esiselvitystä tehtiin. ”Onnistumme yhdessä” hengessä.

Valtionhallinnon on päätettävä, mitkä tahot ottavat vastuun kehittämistyön ohjaamisesta ja johtamisesta. Johtamisen suhteen Olympiakomitea luottaa opetus- ja kulttuuriministeriöön.

Aalto-yliopisto, Työtehoseura: yliopistojen rahoitus menossa yhä pienempiin kokonaisuuksiin ja mikromanageeramisen riski on kasvanut. Odotus on, että

Martti Kallavuo

7.2.2018

avustusten myöntäjät toimisivat mahdollisimman pitkälle samoilla tavoilla. Eri-laisten tapojen noudattamisen kustannukset ("byrokratia") ovat merkittäviä avustusten saajille. Työtehoseuran edustajalta samaa palautetta: "Eri-laisten hakuväylien / avoimien ohjelmien etsiminen, hankehakemusten täyttämisen jne. on niin työläs prosessi, että on vaikea arvioida siihen käytettävää aikaa, eikä meidän kokoisessa oppilaitos-, tutkimus ja kehittämisorganisaatiossa ole edes sellaiseen kunnolla aikaa. Olisi loistavaa tulevaisuudessa, että hakija voisi yhdestä ikkunasta löytää sopivat avoinna olevat hankehaut, jotka ovat tiettyyn aihealueeseen linkitettyinä."

MMM, TEM, Business Finland: ainakin nyt alussa kannattaa keskittyä muihin kuin EU-tukiin; ovat itsessään jo sen verran vaativaa aluetta, että muu tekeminen saattaa jäädä jalkoihin.

SM: ministeriöllä on jonkin verran lähinnä EU-tukia ja nykyisin ei ole mitään järjestelmää niiden käsittelyyn. Onko mahdollista miettiä jotain "kevytversiota" EU-tukien toteutuksesta nopeammalla aikataululla?

OKM: aluehallintovirastot ovat parhaillaan toteuttamassa omaa ratkaisuaan. Toivottavasti heidätkin saadaan mukaan yhteisiin toimintatapoihin riittävilta osin sitten, kun yhteiset ratkaisut alkavat valmistua.

Kuntaliitto: "Valtionavustusten digitalisointia koskevan esiselvityksen mukainen kehittäminen on oikeansuuntainen. Valtionavustuskokonaisuuden digitalisointi, yhtenäistäminen laaja-alaisesti sekä yksi tietovaranto, josta myös avustusten hakijat löytävät haettavissa olevat valtionavustukset ovat myönteisiä kehittämistoimenpiteitä. Tällä hetkellä esimerkiksi opetus- ja kulttuuritoimen samaan tehtäväänkin kohdistuvia valtionavustuksia on etsittävä useasta verkko-osoitteesta. Uudistus lisää myös läpinäkyvyyttä kaikille osapuolille."

Kepa ry: kyse on myös järjestöjen työn keventämisestä. "On myös muistettava, että digitalisaatio ei voi olla se muutosvoima, jonka vuoksi olemassa olevia käytäntöjä lähdetään virtaviivaistamaan. Digitalisaation tavoitteena tulee olla edistää avun läpinäkyvyyttä ja tehostaa prosesseja, ei esittää muutoksia teknisten vaatimusten tai yksinomaan byrokratian keventämisen näkökulmasta."

"Jatkosuunnittelun kannalta on tärkeää osallistua järjestöjä eri sektoreilta. Tämä on erityisen tärkeää, mikäli vetovastuu annetaan keskustelutilaisuudessa esitetysti valtioneuvoston kanslian tai valtiovarainministeriön sijasta suurimmalle avustuksia jakavalle ministeriölle, eli opetus- ja kulttuuriministeriölle. Järjestösektorin ja myös myöntäjäsektorin moninaisuus ja toiminnan erityispiirteet pitää huomioida jo suunnitteluvaiheessa. Tässä työssä myös Kepa on mielellään mukana."

4 Edistetään uusien ja innovatiivisten avustusmallien kokeilua

Suomen Olympiakomitea: tehdään asioita askel kerrallaan kokeillen ja ketterästi. Verohallinto antaa tähän hyvän esimerkin ja heidän aiempi pääjohtajansa, Mirjami Laitinen, piti erittäin hyvän esityksen aiheesta yhdessä esiselvityksen referenssirahmnan kokouksessa.

Martti Kallavuo

7.2.2018

Suomen Metsäyhdistys ry: hakemus pohja kertomaan selkeästi hakemuksen täytön edistymisestä. Esimerkkinä Brita Maria Renlundin säätiön hakemus pohja, joka ilmoittaa selkeästi (punaisella/vihreällä), mitä on täytännyt ja missä mennään”. Kysy myös lopuksi sovelluksen käyttäjäkokemuksia. Lisäksi vinkki Kollin säätiön järjestelmästä, jossa hakemuksen teko aloitetaan muutamalla tunnustelu-/testikysymyksellä, joiden vastausten perusteella järjestelmä arvioi, kannattaako hakemista jatkaa. Nämä päättelysäännöt ovat säätiön asiamiehen mukaan kyllä melkoisen herkkiä käytetyille taustamuuttujille.

5 Luodaan kansallinen valtionavustustietovaranto ja siihen tukeutuvat yhteiset palvelut

Suomen Olympiakomitea: esiselvityksen tavoitteilta ei kunnianhimoa puutu koskien etenkin valtionavustusjärjestelmien yhtenäistämistä ja tiedolla johtamisen kehittämistä. Olympiakomitea kannattaa kuitenkin vahvasti ehdotettujen kehittämistoimenpiteiden toteuttamista.

Pitäisikö kansalaisjärjestöillekin saada yhtenäiset tietojärjestelmät (vrt. Suomisport)?

Kuntaliitto: ”Tiedon kysyminen yhteen kertaan on tavoite, jolla hallinnollista taakkaa pyritään keventämään. Tavoite on hyvä ja sitä tukee mahdollisimman pitkälle vietyjen rajapinnoilta siirtyvien tietojen laaja hyödyntäminen. On hyvä selvittää, voidaanko mahdollisesti haku- tai selvitysvaiheessa tarvittavia taloustietoja saada suoraan esimerkiksi kuntatalousohjelman kautta.”

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL): ”Toivomme että toimittajaa valitessa huomioidaan aidosti se, että järjestelmä on jatkokehityskelpoinen. Liian usein valtiolla on ollut käytössä järjestelmiä jotka vanhentuvat nopeasti eivätkä taivu muutoksiin.” Ja mieluummin edetään laatu kuin aikataulu edellä.

THL oli huolissaan myös siitä, kuinka tulevaisuuden visioissa huolehditaan asioiden riittävästä ja tarkoituksenmukaisesta rekisteröinnistä, jos esim. rahoituspäätös ja rekisteröinnit syntyvät vasta, kun rahoituksen tarjonta ja tarve kohtaavat.

6 Hankitaan valtionavustusten käsittelyratkaisu viranomaisten yhteiseen käyttöön

Siemenpuusäätiö: huomioidaan järjestelmätoteutuksessa/-hankinnassa avoimen lähdekoodin ja avointen rajapintojen ratkaisut. Ylipäänsä ICT-standardit olisivat voineet näkyä enemmän esiselvityksessä.

7 Edistetään tiedon laaja-alaista hyödyntämistä valtionavustustoiminnassa

Suomen Olympiakomitea: vaikuttavuuden mittaamisen panostettava ja talouden ja toiminnan valvontaa ja arviointia on tehtävä avustusten myöntäjien ja

Martti Kallavuo

7.2.2018

saajien yhteistyönä keskittyen olennaisiin asioihin. Mahdollisesti ottaen arviointiin mukaan ulkopuolinen toimija/-joita. Mietittävä, kuinka tietoa todella hyödynnetään.

Työtehoseura: "...hankehauista päättävien tahojen pohtia tavoitteiden kautta niitä mitattavia asioita ja tuoda esiin paremmin vaikuttavuuteen liittyviä kriteerejä, jotka olisivat sitten yhteismitallisia hakijoiden osalta." Työtehoseura osallistuu mielellään jatkotyöhön.

Kepa ry: "Tuloksellisuus ja vaikuttavuus ovat molemmat tärkeitä mittareita. Avustusten ennakoitavuus ja riittävän pitkä aikajänne edistävät osaltaan vaikuttavampaa ja tuloksellista järjestötyötä. Tuloksellisuuden mittaamiseen pätee sama vaatimus kuin yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen – sitä on tarkasteltava riittävän pitkällä aikajanelalla. Jos ja kun tarkastelujänne on vuoden mittainen, saadaan mittareista parhaimmillaankin vain mekaanista, kvantitatiivista dataa. Laadukkuutta ja tuloksellisuutta on kovin lyhyellä aikavälillä vaikea, ellei jopa mahdotonta arvioida. Tämän vuoksi laadukkuutta ja tuloksellisuutta koskevan mittaristoston miettimistä olisi hyvä tehdä yhdessä avunsaajien kanssa."